

Leonardus (Leo) Polak werd geboren op 23 februari 1913 te Den Haag. Hij was de zoon van Karel en Rosette Polak. Leo had twee zussen, Cato (1915-1943) en Sippora (1921-1999).

In het dagelijks leven beheerde hij samen met zijn vader twee drogisterijen onder de naam 'Het Gouden Molentje'. Beide zaken waren gevestigd aan de Badhuisweg in Scheveningen op nummer 2 en 207.

In 1932 werd in Den Haag het initiatief genomen om binnen de joodse Vereniging Toneel Ontspanning Philantropie (T.O.P.) een Scoutinggroep op te richten. In januari 1933 werd de groep formeel geïnstalleerd als T.O.P.-groep (groep 28) binnen het district Den Haag van de NPV. Van de groep waren zowel jongens (welpen, padvinders en voortrekkers) als meisjes (meisjesgezellen) lid. De groep was actief in het district, deed mee aan districtswedstrijden en kreeg op een gegeven moment de beschikking over een eigen kampeerterrein. Er was veel contact met andere joodse groepen in Nederland. In *Ha'amoed; de Vuurzuil; veertien daagsch orgaan voor Joodsch Den Haag* staan regelmatig verslagen van hun activiteiten. Leo Polak werd hopman en zou dit tot het verbod op Scouting in 1941 blijven. Zijn zus To was welpenleidster en werd in 1934 Akela. Leo haalde zijn Gilwell in 1936. In hetzelfde jaar werd de Koning David Stam opgericht onder leiding van Oubaas Gompers.

De Wereld Jamboree van 1937 in Vogelenzang was een hoogtepunt in de geschiedenis van de T.O.P.-groep. In totaal namen 48 leden deel aan dit evenement (24 verkenners met twee leiders; drie voortrekkers met één leider en veertien welpen met vier leid(st)ers). Naast de Haagse scouts namen ook de joodse scouts deel van de Berg stichting uit Laren (26 scouts), van de Iduna-groep (30 scouts) en de Mee-Avdoet le-Cheroet groep uit Groningen en van de Joodse groep uit

Winschoten (15 scouts). Daarnaast waren op de Wereld Jamboree 55 Joodse padvinders uit Engeland en veertig padvinders uit Frankrijk aanwezig, die kampeerden op subkamp 1, 3 en 5. De verkenners van de T.O.P. groep waren ingedeeld in subkamp 9, Oranje. De voortrekkers kampeerden op het voortrekkersterrein. De andere Nederlandse Joodse

groepen stonden op subkamp 10, Woestduin. Hopman Salomon Cohen van de Berg-stichting zorgde voor het rituele voedsel en de stamleden van de T.O.P.-groep kregen de zorg voor het foerageren van de buitenlandse Joodse groepen op de Jamboree. De voedselverzorging verliep niet makkelijk doordat ze verspreid over het terrein stonden en de afstanden groot waren. Door bemiddeling van de oubaas Gompers kreeg de stam voor de foerage in de ochtenduren een vrachtauto ter beschikking.

De organisatie van de godsdienstige bijeenkomsten was opgedragen aan de scouts van de Bergstichting. Op vrijdagavond 30 juli had in de open lucht een Joodse viering plaats. Naast de bovengenoemde Nederlandse groepen en buitenlandse Joodse padvindsters namen hieraan ook 22 Hongaren, tien Schotten, zes padvindsters uit Amsterdam en één uit Beverwijk deel. Op zaterdag 31 juli werd een bijzondere Sjabbatviering gehouden onder leiding van mr. Lypson, die tot een Engelse groep behoorde. De volgende dag hield dr. Ph. Frank, opperrabbijn van Noord-Holland, een toespraak voor alle Joodse padvindsters op de jamboree.

De meisjesgezellen stopten in 1937 na het vertrek van Juut van Lier door gebrek aan leiding. In 1939 werd het initiatief genomen voor een nieuwe meisjesgroep, maar door de regels van de NPG, kon dit niet als onderafdeling van een culturele vereniging. Er werd daarom een aparte groep opgericht: ISPA (Israelietische Padvindsters).

De T.O.P. groep nam begin 1939 haar intrek in een nieuw clubhuis. Op initiatief van de T.O.P.-groep vond op 21 mei 1939 in Den Haag een conferentie plaats van leiders van Joodse padvindstersgroepen. Deze bijeenkomst, onder leiding van hopman Polak, had ten doel: het contact leggen tussen Joodse padvindstersleiders in Nederland, het bevorderen van oprichting van meer Joodse groepen en het bewaren en handhaven van de Joodse traditie in deze groepen.

De T.O.P. groep stopte, net als andere scoutinggroepen, met haar activiteiten door het verbod op Scouting door de bezetter in 1941. Veel leden van de groep overleefden de oorlog en de Jodenvervolgning niet.

Hij trouwde in mei 1942 met Betty Schmerler. Zij woonden in de Marcellisstraat 125 in Den Haag, waar ook Leo's ouders woonden.

Leo en zijn vrouw kwamen terecht in Kamp Westerbork. Ze werden op 23 februari 1943 met 1101 personen op transport gezet naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Zijn vrouw Betty werd direct na aankomst op 26 februari 1943 vermoord. Leo werd vermoord op 30 april 1943.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Oświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen. Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het

grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden net zo'n belangrijke functie van het complex.

Voor Leo en zijn ouders zijn Stolpersteine geplaatst op Marcellisstraat 125 in Den Haag.

Meer informatie

[Leonardus Polak \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Leonardus Polak \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Joods Historisch Museum \(jck.nl\)](http://jck.nl)

[T.O.P.-groep, een Joodse padvindergroep in Den Haag \(1932-1941, 1945- ca. 1950\) –](#)

[Joods Erfgoed Den Haag](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 2, 1932, no. 14, 02-12-1932 » 02 dec 1932 - Pag. 13 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 07 feb 1936 - Art. 128 | Delpher](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 7, 1937, no. 5, 06-08-1937 » 06 aug 1937 - Pag. 6 | Delpher](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 7, 1937, no. 6, 20-08-1937 » 20 aug 1937 - Pag. 9 | Delpher](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 8, 1939, no 21, 24-03-1939 » 24 maa 1939 - Pag. 6 | Delpher](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 8, 1939, no. 22, 07-04-1939 » 07 apr 1939 - Pag. 19 | Delpher](#)

[Ha'ammud = De vuurzuil = Ha'amoed; officieel orgaan van gecombineerde Haagsche](#)

[Joodsche wijk-, cultuur-, sport- en jeugdverenigingen, jrg 8, 1939, no. 25, 23-05-1939 » 23 mei 1939 - Pag. 21 | Delpher](#)

[Leonardus Polak : Family tree by herediasittig - Geneanet](#)

[Stolpersteine – Struikelstenen in Den Haag – Joods Erfgoed Den Haag](#)

[Joods Historisch Museum \(jck.nl\)](http://jck.nl)

[Leonardus Polak - Kamp Westerbork, De Digitale Collectie](#)
[Betty Polak-Schmerler - Kamp Westerbork, De Digitale Collectie](#)
[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)
[Lijst van Jodentransporten vanuit Nederland - Wikipedia](#)
[Stolpersteine Marcelisstraat 125 - Den Haag - TracesOfWar.nl](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.